

ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ В НАУКОВИХ РОБОТАХ

Правильне використання цитат та оформлення посилань у наукових роботах є важливою складовою дотримання принципів академічної доброчесності та сприяє якісному інтегруванню українських дослідників у світову систему наукової комунікації.

Правила оформлення посилань та цитувань включено в систему міжнародних стандартів ISO17 та Державних стандартів України:

[ДСТУ 8302:2015 “Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання”](#)

[ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 “Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”](#)

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ та ПОСИЛАННЯ:

- ✓ посилання на джерела в тексті наукової роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад “...у працях [2 – 6]...”;
- ✓ коли в тексті наукової роботи необхідно зробити посилання на складову частину або на конкретні сторінки відповідного джерела, їх можна наводити у виносках або у квадратних дужках. При цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань;
- ✓ посилання на ілюстрації наукової роботи слід вказувати порядковим номером ілюстрації, наприклад “рис. 1.1”, а посилання на формули наукової роботи – порядковим номером формули в дужках, наприклад “...у формулі (2.1)”;
- ✓ на всі таблиці наукової роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово “таблиця” пишуть скорочено, наприклад “...у табл. 2.1”;
- ✓ у повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово “дивись”, наприклад “див. табл.3.2”;
- ✓ для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу друкованого твору слід наводити цитати;
- ✓ текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку; у цих випадках використовується вираз “так званий”;
- ✓ цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора; пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, які можуть ставитися у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці); якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;
- ✓ кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело;
- ✓ при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), слід давати відповідні посилання на джерело;

- ✓ якщо виявляється ставлення автора статті до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;
- ✓ якщо автор статті, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора статті, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.) та ін.

На допомогу науковцям створено [сервіс для автоматизованого оформлення бібліографічних посилань – Citebook](#) (згідно ДСТУ 8302:2015).

10 березня 2017 року набув чинності Наказ Міністерства освіти і науки України “[Про затвердження вимог до оформлення дисертації](#)”, згідно з яким “... бібліографічний опис списку використаних джерел може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій”.

В Україні рекомендованими для використання є міжнародні стилі:

- ✓ [MLA style \(Modern Language Association\)](#) – використовується в гуманітарній сфері (мистецтво, література, іноземні мови, релігія, філософія);
- ✓ [APA style \(American Psychological Association\)](#) – використовується у суспільних науках (соціологія, право, психологія, історія);
- ✓ [Chicago Style \(Turabianstyle\)](#) – універсальний стиль для академічних видань та студентських наукових робіт;
- ✓ [Harvard Referencing style \(BSI - British Standards Institution\)](#) – використовується у гуманітарних та суспільних науках;
- ✓ [ACS style \(American Chemical Society\)](#) – хімія та інші природничі науки;
- ✓ [AIP style \(American Institute of Physics\)](#) – фізика та фізичні науки;
- ✓ [IEEE style \(Institute of Electrical and Electronics Engineers\)](#) – використовується в інженерії, електроніці, телекомунікаціях, інформатиці та інформаційних технологіях;
- ✓ [Vancouver style](#) – використовується в медицині та фізичних науках;
- ✓ [OSCOLA \(Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities\)](#) – правознавство і юриспруденція;
- ✓ [APS style \(American Physics Society\)](#) – фізичні науки;
- ✓ [Springer MathPhys Style](#) – використовується у математиці, фізиці, статистиці.

Пропонуємо ознайомитись із рекомендаціями, розробленими робочою групою фахівців бібліотек ЗВО в межах проекту Української бібліотечної асоціації “Культура академічної доброчесності: роль бібліотек” за підтримки Посольства США в Україні. У рекомендаціях представлено десять найпопулярніших міжнародних стилів цитування та посилання в наукових роботах для різних галузей знань:

[Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах](#) : метод. рек. / авт.-уклад.: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузева, Я. Є. Сошинська, О. М. Бруй ; Наук.-техн. б-ка ім. Г. І. Денисенка Нац. техн. ун-ту України “Київ. політехн. ін-т ім. Ігоря Сікорського” ; Укр. бібл. асоц. Київ : УБА, 2016. 117 с.

Сервіси для оформлення цитувань за міжнародними стилями:

Easybib – <http://www.easybib.com/>

Умовно безкоштовний онлайн інструмент для бібліографії та цитувань. Крім автоматичного формування посилань надає можливість власноруч створювати посилання та додавати анотації. Понад 7 тис. стилів цитування, деякі з них доступні лише в платній версії.

Citation Machine – <http://www.citationmachine.net/>

Стилі цитувань: MLA, APA, Turabian, Chicago та бібліотека із 7 тис. додаткових стилів цитування, різномірність джерел: журнали, книги, веб-сайти, перевірка на плагіат (за умови підписки), доступна безкоштовна версія.

BibMe – <http://www.bibme.org/>

Стилі цитувань: MLA, APA, Turabian або Chicago, різномірність джерел: журнали, книги, веб-сайти, перевірка на плагіат, доступна безкоштовна версія.

Citefast – <https://www.citefast.com/?s=APA>

Безкоштовний онлайн інструмент для бібліографії та цитувань. Стилі цитувань: APA, MLA і Chicago, різномірність джерел: журнали, газети, книги, веб-сайти.

Citavi – <https://www.citavi.com/en>

Багатофункціональний онлайнний інструмент бібліографії і цитувань. Довідковий менеджер і платформа управління процесом дослідження надає можливість вибрати спосіб додавання посилань, доступна безкоштовна версія.

OttoBib – <http://www.ottobib.com/>

Безкоштовний онлайн інструмент для бібліографії та цитувань, який використовується спеціально для книжкових ресурсів. Достатньо вказати ISBN книги для створення бібліографії. Стилі цитувань: MLA, APA, Chicago, Turabian, Wikipedia і BibTeX.

Docear – <http://www.docear.org/>

Багатофункціональний онлайнний інструмент бібліографії і цитувань. Довідковий менеджер і платформа управління процесом дослідження допомагає організувати, створювати та використовувати дослідницькі матеріали.

Транслітерація кирилиці (українська мова) латиницею.

Постанова КМ України від 27 січня 2010 року № 55 [“Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею”](#) затверджує офіційну транслітерацію українського алфавіту латиницею. Встановлює діючі правила транслітерації прізвищ та імен громадян України латиницею в закордонних паспортах.

Перевірка написання прізвища та імені латинськими літерами на сайті Державної міграційної служби України:

<https://dmsu.gov.ua/services/transliteration.html>

Транслітерація – паспортний сервіс:

<https://passport.org.ua/vazhливо/transliteratsiya>

Онлайн транслітерація українського алфавіту латиницею:

<http://ukrlit.org/transliteratsiia>

Стандартна українська транслітерація:

<http://translit.kh.ua/?passport>

Транслітерація кирилиці (російська мова) латиницею:

Сайт для транслітерації: http://shub123.ucoz.ru/Sistema_transliterazii.html